

Medlemmer i nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia

Innkalling til møte i nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia

Det innkalles med dette til møte i Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia
På hotell Scandic Nidelv i Trondheim - **onsdag 4. mars kl 12.30**

Sakliste:

- Sak 01/2020: Godkjenning av innkalling og sakliste.
- Sak 02/2020: Valg av to personer til å underskrive protokollen
- Sak 03/2020: Referatsaker (ettersendes)
- Sak 04/2020: Konstituering av nasjonalparkstyret
- Sak 05/2020: Arbeidsutvalg
- Sak 06/2020: Møteplan 2020
- Sak 07/2020: Årsrapport for 2019
- Sak 08/2020: Klagesak dispensasjon for gjennomføring av ultraløp Xreid, sommeren 2020
- Sak 09/2020: Besøksstrategi Femundsmarka
- Sak 10/2020: Forvaltningsplan for cirkumferensen
- Sak 11/2020: Søknad fra Kartverket om dispensasjon for skjøtsel langs riksgrensa i Femundsmarka og Gutulia nasjonalparker
- Sak 12/2020: Eventuelt

Saker til orientering og diskusjon:

- Gjennomførte tiltak for 2019, ved nasjonalparkforvalter
- Økonomi
- Besøksstrategi for Femundsmarka
- Statens naturoppsyn, ny ansvarlig for 2020
- Besøkssenter nasjonalpark - Femundsmarka og Gutulia ansettelse av daglig leder
- Ny stilling til forvaltning av Femundsmarka og Gutulia
- Nytt fra leder

Kopi av denne innkallingen med saksdokumenter sendes styrets varamedlemmer til orientering. Varamedlemmene innkalles ikke til møtet, men vil få nærmere beskjed dersom noen av medlemmene melder forfall.

NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA

Møtedato: 04.03.2020

Sak 04/20: Konstituering av nytt styre

Dokumenter i saken

- Vedtekter for nasjonalparkstyret

Saksopplysninger

Saken legges fram uten innstilling fra nasjonalparkforvalter, aktuelle kandidater foreslås i møtet

Forslag til vedtak:

Som leder for nasjonalparkstyret velges

Som nestleder for nasjonalparkstyret velges

NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA

Møtedato: 04.03.2020

Sak 05/20: Valg av arbeidsutvalg for nasjonalparkstyret

Dokumenter i saken

- Vedtekter for nasjonalparkstyret

Saksopplysninger

I henhold til punkt 5 i vedtektene til nasjonalparkstyret kan det opprettes et arbeidsutvalg:

«Styret kan nedsette et arbeidsutvalg bestående av personer fra styret, hvorav minst ett medlem bør være av representanter innstilt av Sametinget.

Styret kan gi arbeidsutvalget myndighet til å treffe vedtak etter naturmangfoldloven/verneforskriftene i enkeltsaker som ikke er av stor betydning for verneverdiene. Arbeidsutvalgets vedtak skal treffes innenfor rammen av prinsipper fastsatt av styret for de ulike saksområdene i tråd med naturmangfoldloven/verneforskriftene.»

Forslag til vedtak:

Det nedsettes et arbeidsutvalg for Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia.

Som medlemmer i arbeidsutvalget velges styrets leder og nestleder, samt en representant fra Sametinget

Som varamedlemmer til arbeidsutvalget velges følgende:

-
-
-

NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA

Møtedato: 04.03.2020

Sak 06/20: Møteplan for nasjonalparkstyret

Dokumenter i saken

- Vedtekter for nasjonalparkstyret

Saksopplysninger

Nasjonalparkstyret har gjennomført følgende møter i 2019

- 6. mars – Engerdal
- 20. – 21. juni – møte og befaring Lom og Hjerking
- 23. september Elgå – befaring Besøkssenter nasjonalpark, Elgå
- 5.-6. desember

På møtet til nasjonalparkstyret den 6.12.19 ble følgende møteplan for 2020 vedtatt

- 13. mars
- 25.-26. ev 27. mai
- 17. september
- 27. november

Da det er ny sammensetning av nasjonalparkstyret, kan det være hensiktsmessig å betrakte den vedtatte møteplanen som veiledende, og justere planen i henhold til ønsket fra nye styremedlemmer.

Forslag til vedtak:

Saken legges fram uten innstilling

NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA

Møtedato: 04.03.2020

Sak 07/20: Årsrapport for 2019

Dokumenter i saken

- Vedlagte Årsrapport for 2019

Vurdering

Vedlagt følger Årsrapport for nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia. Den viser aktiviteten til styret og nasjonalparkforvaltningen for 2019. Rapporten er laget i henhold til maler fra tidligere år.

Forslag til vedtak:

Utkast til Årsrapport for 2019 tas til etterretning. Rapporten oversendes Miljødirektoratet og ulike aktører og samarbeidspartnere til orientering.

NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA

Møtedato: 04.03.2020

Sak 08/2020: Klagesak dispensasjon for gjennomføring av ultraløp Xreid, sommeren 2020

Dokumenter i saken

Søknad fra Xreid Norway av 25.10.2019
Innspill fra Svahken sijte, e-post av 28.11.2019
Kommentar og tilbakemelding fra Xreid i e-post av 02.12.2019
Klagesak fra Svahken sijte av 28.01.2020
Tilbakemelding fra Xreid ved – jan-Sigurd Sørensen av 07.02.2020

Saksopplysninger

Xreid Norway er en norsk arrangør av terreng- ultraløp. De har i perioden 2013 – 2019 arrangert årlige løp med syv ulike ruter. Løpene er gjennomført gjennom blant annet Hardangervidda nasjonalpark, Ånderdalen nasjonalpark og Jotunheimen nasjonalpark.

Løpet går i hovedsak på etablerte turstier og deltakerne må ha med nødvendig sikkerhetsutstyr for å klare seg i utsatt fjellterreng.

Ved tidligere løp har det vært deltagere fra 20 ulike land og i ulik alder. Søker har tidligere fått dispensasjon fra verneforskriften i de områdene det har vært gjennomført løp. Det har vært noen saker som har gått videre til avklaring i Miljødirektoratet, der søker har fått gjennomslag for sine ønsker. Dette gjelder blant annet maksbegrensning i forhold til antall deltagere.

Årets løp er foreslått med start i Elgå og målgang i Røros, totalt 125 km. Løypa er delvis utarbeidet i samarbeid med lokale krefter, og den går i hovedsak etter merkede turstier. Søker oppgir at Elgå idrettslag og Elgå vel har vært kontaktet. Etter dialog med søker er nå en større del av løypa lagt utenfor nasjonalparken. I tillegg er de delene av løypa som var lagt utenom merket sti fjernet, slik at all ferdsel innenfor nasjonalparken, skjer på merkede DNT stier. Det er satt en antallsbegrensning på 250 deltagere. Det er dette antallet som har vært gjeldende de fleste årene løpet er gjennomført.

Løpet er en engangsforeteelse og aktuelt tidspunkt er perioden 26. – 28. juni.

Søker oppgir at de er opptatt av å være forankret i lokale krefter ved gjennomføring av arrangementet. Det er ingen motoriserte transportbehov utover eksisterende bilveier. Søker oppgir også at de kan endre løypa helt fram mot start dersom uforutsette hendelser tilsier at dette er nødvendig. Dette kan være relevant i forhold til kunnskap om hekkeplasser og i forhold til tamrein og deres bruk av området. Søker har også et eget opplegg for å unngå forsøpling i området.

Det legges opp til tre sjekkpunkter underveis hvor deltagerne får mat/ drikke og tilgang til utstyr de har levert inn før start. Søknaden om gjennomføring av løpet ble sendt til Svahken sijte for uttalelse og vi har mottatt følgende tilbakemelding fra Svahken av 28. november.

Etter en helhetlig vurdering går Svahken sijte imot søknaden. Vi legger avgjørende vekt på tidsperioden, den geografiske plasseringen og av at reinen kommer til å bli forstyrret i

margen av kalvingen og i en periode hvor de skal lagre fett-ressurser for å møte vinteren. I tillegg legges det vekt på at det finnes store områder som er mer tilgjengelig utenfor samiske reinbeiteområder.»

Søker påpeker i svaret at de ved noen anledninger har forsøkt å kontakte Svahken sijte, uten å lykkes med å få kontakt. Arrangementet starter fredag 26. juni kl 12. Dette innebærer at majoriteten av deltagerne vil være i utkanten av Svahken sijte sitt beiteområde i løpet av den samme kvelden.

Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia behandlet saken i sitt møte den 6.12.2019, og fattet følgende vedtak:

Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia gir med hjemmel i § 3 punkt 4.2 i verneforskriften for Femundsmarka nasjonalpark dispensasjon for å arrangere Xreid 2020

Tillatelsen gjelder med følgende vilkår:

- *Arrangement planlagt i perioden 26. – 28. juni 2020*
- *Med bakgrunn i naturmangfoldloven § 14 gis det ikke tillatelse til strekningen Elgå – Elgåhogna – Svukuriset. Det anbefales å benytte opparbeidet DNT sti i stedet*
- *Deltagere og tilskuere skal gjøres kjent med at deler av arrangementet skjer i et verneområde, og at det skal tas særlige hensyn til naturmiljøet*
- *Nasjonalparkforvaltningen kan i forkant av løpet foreslå endringer av traseen for å unngå konflikt i forhold til naturmangfold dersom det framkommer kunnskap om dette opp mot arrangementstidspunktet*
- *Det skal ikke settes opp reklame innenfor verneområdet, eventuell midlertidig merking må fjernes så snart arrangementet har funnet sted.*
- *Den aktuelle tillatelsen gjelder i henhold til naturmangfoldloven. Det gjøres oppmerksom på at søker må ta hensyn til bestemmelsene i reindriftsloven § 65 og 66. Dette gjøres ved å forhøre seg med reindriften i forkant av at arrangementet gjennomføres, slik at forstyrrelser av reinen unngås.*
- *Støy skal holdes på et lavt nivå*
- *Gjennomføringa av løpet skal skje i samsvar med søknaden med krav til deltagerne om utstyr for å klare seg i fjellet og med opplegg for fjerning av søppel*

Arrangøren har i ettertid lagt om traseen for løpet slik at dette ikke går over Elgåhogna, men en større del av løpet er lagt utenfor nasjonalparken, og løpet følger merkede DNT stier innenfor nasjonalparken.

Svahken sijte oversender i brev av 28.01.2020 en klage på vedtaket. Klagen stiles til Klima- og miljødepartementet (det rikte vil være Miljødirektoratet). Men skal i første instans behandles på nytt av nasjonalparkstyret. Det kan også diskuteres om klagen kom innenfor fristen på 3 uker. Men tidsaspektet bør ikke tillegges avgjørende vekt, da den formelle utsendingen av brevet tok noe tid, pga dødsfall til leder av nasjonalparkstyret rett i etterkant av møtet, og formaliteter rundt godkjenning av protokollen. Men de ble ved e-post gjort kjent med vedtaket rett etter møtet i nasjonalparkstyret i desember. Det kan være uheldig for søker at denne saksbehandlingen trekker ut i tid, men styret bør likevel behandle klagen fra Svahken sijte.

Hovedinnholdet i klagen fra Svahken sijte er at det må antas å være en saksbehandlingsfeil som har påvirket utfallet, det pekes blant annet på at planlegging og tilrettelegging av tiltak og ferdsel og friluftsliv skal ta hensyn til reindriften bruk. Ultraløp kan ikke betegnes om lokal næringsutvikling, eller ta hensyn til reindriften bruk. Svahken mener det heller ikke er rimelig at nasjonalparkstyret har et vilkår om at arrangøren skal «forhøre seg med reindriften i forkant av at arrangementet gjennomføres, slik at forstyrrelser av reinen unngås». Det er ikke rimelig

at en myndighet delegerer ut til partene om å finne ut av den praktiske gjennomføringen av arrangementet.

I klagen anføres det også at vedtaket må være i strid med forvaltningsplanen, da denne peker på at planer om tilrettelegging og tiltak som gjelder ferdsel og friluftsliv skal ta hensyn til reindriftens bruk.

Søker ved Xreid Norway, Jan-Sigurd Sørensen, skriver et tilsvar til klagen der de blant annet viser til forskning på villrein i forhold til forstyrrelse og det påpekes at arrangementet vil bli svært lite inngripende i nasjonalparken. De har også ved flere anledninger forsøkt å komme i dialog med Svahken sijte, men ikke lykkes med dette. På grunn av tidsaspektet er det allerede gjort kjent at det vil bli arrangert ultraløp i området Elgå – Røros og påmelding til løpet har startet. Det er pr i dag 86 påmeldte, noe som erfaringsmessig tilsier at det vil bli rundt 100 til start. Det påpekes videre at vilkårene fra nasjonalparkstyret er tatt etterretning, ved at løypa er lagt om slik at Elgåhogna ikke inngår i den aktuelle traseen. Det pekes også på de positive ringvirkningene av et slikt ultraløp for lokalsamfunnet i Elgå. Dersom nasjonalparkstyret velger å imøtekomme klagen fra Svahken sijte, ønsker arrangørene av løpet å fremme en klage på dette vedtaket.

Vurdering

Femundsmarka nasjonalpark

«Formålet med opprettelsen av Femundsmarka nasjonalpark er:

- å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentligste urørt fjell- og skogområde.
- Å bevare landskapsformer med blant annet det særpregede dødislandskapet med blokkmark, morenerygger, sjøer og vannsystemer
- Å bevar det biologiske mangfoldet med et egenartet plante- og dyreliv.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelser gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Kulturminner i nasjonalparken skal sikres mot skade. Området skal kunne nyttes til reindrift.

Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse.

§3 pkt.4.2 Ferdsel

«Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger.

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf forvaltningsplanen.»

Den foreslåtte aktiviteten vil være i regi av et kommersielt selskap og kommer derfor ikke inn under unntaksbestemmelsene.

Løypa vil berøre store deler av Femundsmarka nasjonalpark. Starten av ruta var foreslått å gå over Elgåhogna og til Revlingen, i et område uten tilrettelagt sti. Saksbehandlingen til nasjonalparkstyret drøftet dette punktet nøye, og det ble konkludert med at det ikke gis dispensasjon for løype som går over toppen av Elgåhogna. Arrangøren har rettet seg etter dette og en større del av traseen er nå utenfor nasjonalparken og den delen av traseen som går gjennom nasjonalparken følger tilrettelagte og merkede DNT stier. Det er relativt mange turgåere som benytter disse stiene i løpet av en sommersesong.

Organisert ferdsel er behandlet i forvaltningsplanen for Femundsmarka nasjonalpark. Et forvaltningsmål er at:

All ferdsel i nasjonalparken skal skje hensynsfullt og varsomt slik at det ikke skjer skade på vegetasjonen eller kulturminner og slik at dyrelivet ikke forstyrres unødige. Skal vi kunne bruke naturområdene våre til friluftsliv også i framtiden, må sporløs ferdsel være et nøkkelbegrep for utøving av friluftsliv. Brukerne av Femundsmarka skal gjøre hva de kan for å forlate naturområdene i samme tilstand som da de kom.

Det skal svært mye til før man kan nekte ferdsel til fots i en nasjonalpark, så lenge det benyttes etablerte og merkede DNT stier i området, og det ikke skal sette opp merking av mer permanent karakter. Selv om 250 personer er et betydelig antall, så er det ikke grunn til å tro at dette vil gi en sporbar slitasje, da det er mye stein og hardbakke i området. Et unntak kan muligens være i området mellom Muggsjøen og Ljøsnavollen, her er det en del våtere partier og myr, men det er gjort et omfattende arbeid med klopplegging i dette området. Dersom det ikke blir ekstremt mye nedbør før og under arrangementet så bør den aktuelle kloppleggingen være en god nok sikring i dette området. Dette området er heller ikke innenfor Svahken sijte sitt helårs reinbeiteområde. Men innenfor Fæmund sijte sitt vinterbeiteområde.

Videre fra forvaltningsplanen:

Det er i første rekke faren for uheldig markslitasje og forstyrrelser på dyrelivet som gjør at organiserte opplegg og større arrangement er underlagt søknadsplikt.

Vi ser vel at markslitasjen vil være begrenset så lenge det benyttes eksisterende stier der vegetasjonen allerede er slitt ned. Det vil derfor ikke påvirke lavvegetasjonen og beitesituasjonen for reinsdyr i vesentlig grad. En annen dimensjon er forstyrrelsesbildet for dyrelivet. Men begrepet dyreliv er i denne sammenhengen definert til å omfatte de villlevende dyra i nasjonalparken.

Forvaltningsmyndigheten vil også om nødvendig kunne nekte gjennomføring av arrangementer som kan være til skade for naturmiljøet.

Dette må forstås slik at det skal være en høy terskel for å nekte gjennomføring av et arrangement etter naturmangfoldloven og det må påvises en skade for naturmiljøet. Slik vi ser det i denne saken så vil det aktuelle arrangementet i en begrenset periode langs merkede stier ikke kunne sies å skade naturmiljøet. Men nasjonalparkstyret anerkjenner at det kan være en problematisk aktivitet i forhold til den pågående reindrifta i området, og det vises derfor i vedtaket til at arrangementet også må vurderes i henhold til reindriftsloven, som har egne bestemmelser i forhold til forstyrrelse som er problematisk for deres aktivitet.

Den delen av forvaltningsplanen som Svahken sijte trekker fram i sin klage gjelder tiltak for friluftsliv eller utmarksnæring der det er aktuelt med tilrettelegging eller andre fysiske tiltak i forbindelse med arrangementet og aktivitet. Det er imidlertid ikke søkt om fysiske tiltak eller tilrettelegging i marka i forbindelse med dette arrangementet, da all ferdsel vil skje til fots langs etablerte og merkede stier.

Avveining i forhold til reindriftns interesser:

I saken ble det blant annet fremmet følgende begrunnelse:

«Det framgår av naturmangfoldlovens §14 første ledd at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. Videre heter det i annet ledd i denne bestemmelsen at det i vedtak som berører samiske interesser, så skal det innenfor lovens rammer legges tilbørlig vekt på naturgrunnlaget for samisk kultur. Trolig har ikke dette andre leddet noen selvstendig betydning, naturgrunnlaget for samisk kultur vil trolig ikke være vesentlig forskjellig fra det generelle naturgrunnlaget. Hvor stor vekt de enkelte interesser skal ha, blir opp til

forvaltningens skjønn å avgjøre. Forvaltningen vil kunne bli nødt til å avveie ulike hensyn opp mot hverandre, så som reindrift, utøvelse av friluftsliv mm. Juridiske skranker vil kunne være at praksisen ikke er ensartet, altså at noen blir utsatt for usaklig forskjellsbehandling eller at avgjørelser er å anse som sterkt urimelige.»

Fra klagen til Svahken sijte av 28.01.2020, hevedes det at nasjonalparkstyrets lovtolkning er oppsiktsvekkende, og det framheves at det ikke er gjort en vurdering av tiltaket som legger «tilbørlig vekt på naturgrunlaget for samisk kultur» slik loven foreskriver. Det er imidlertid en vesentlig forskjell på de vurderingene som gjøres dersom søknaden hadde omfattet fysiske tiltak, av en varig karakter. Den aktuelle søknaden gjelder ferdsel til fots, på allerede tilrettelagte stier.

Naturmangfoldloven § 35, 2.ledd, tredje punktum «Ferdseil til fots i samsvar med friluftslovens regler er tillatt. Slik ferdsel kan bare begrenses eller forbyes i avgrensede områder i en nasjonalpark, og bare dersom det er nødvendig for å bevare planter eller dyr, kulturminner eller geologiske forekomster»

Det er således en svært høy terskel for å kunne regulere ferdsel til fots i henhold til naturmangfoldloven. Kriteriet er også at det må være nødvendig for å bevare, de omtalte elementene. At dyr og planter, kulturminner og geologi utsettes for forstyrelse eller slitasje vil ikke nødvendigvis være tilstrekkelig for å regulere ferdsel til fots. Reindrift er ikke et av de formålene, der ferdsel til fots kan reguleres i henhold til denne bestemmelsen i naturmangfoldloven.

Reindrifltsloven regulerer interne forhold i næringen og forholdet mellom reindrift og andre interesser (eksempelvis friluftsliv). Det er denne loven som i hovedsak skal ivareta reindriflts interesser i forhold til andre brukerinteresser. Den som utøver aktiviteter innenfor reindriflts områder har selv ansvar for å opptre ansvarlig i henhold til reindrifltslovens § 65. Den som skal gjennomføre aktiviteter innenfor det aktuelle beiteområdet må derfor i forkant forhøre seg med reindriflta og gjennom dialog skaffe til veie kunnskap om hvor dyra til enhver tid befinner seg, og opptre med nødvendig hensyn.

Det foreslås derfor at nasjonalparkstyret opprettholder sitt vedtak om å tillate det omsøkte arrangementet, men foretar en justering av vilkårene, ved at punktet som viser til reindrifltsloven tas ut.

Forslag til vedtak:

Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia gir med hjemmel i § 3 punkt 4.2 i verneforskriften for Femundsmarka nasjonalpark dispensasjon for å arrangere Xreid 2020

Vilkår justeres i forhold til opprinnelig vedtak og blir som følger:

- Arrangement gjennomføres som planlagt i perioden 26. – 28. juni 2020
- Med bakgrunn i naturmangfoldloven § 14 gis det ikke tillatelse til strekningen Elgå – Elgåhogna – Svukuriset. Det anbefales å benytte opparbeidet DNT sti i stedet
- Deltagere og tilskuere skal gjøres kjent med at deler av arrangementet skjer i et verneområde, og at det skal tas særlige hensyn til naturmiljøet
- Nasjonalparkforvaltningen kan i forkant av løpet foreslå endringer av traseen for å unngå konflikt i forhold til naturmangfold dersom det framkommer kunnskap om dette opp mot arrangementstidspunktet
- Det skal ikke settes opp reklame innenfor verneområdet, eventuell midlertidig merking må fjernes så snart arrangementet har funnet sted.
- Støy skal holdes på et lavt nivå

- Gjennomføringa av løpet skal skje i samsvar med søknaden med krav til deltagerne om utstyr for å klare seg i fjellet og med opplegg for fjerning av søppel

Klagesaken oversendes Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA

Møtedato: 4. mars 2020

Sak 09 /2020: Besøksstrategi for Femundsmarka nasjonalpark

Dokumenter i saken

- Forslag til besøksstrategi for Femundsmarka nasjonalpark

Saksframstilling

På oppdrag fra Regjeringen startet Miljødirektoratet i 2013 arbeidet med å lage en merke- og kommunikasjonsstrategi for Norges nasjonalparker, besøksentra, nasjonalparklandsbyer og nasjonalparkkommuner. Det er uttalt at:

- Vi skal gi nasjonalparkene en tydelig posisjon i markedsføringen av Norge som bærekraftig reisemål og som grunnlag for bred lokal verdiskaping.
- Vi skal gjennom besøksforvaltning legge til rette for og styre bruken i nasjonalparkene slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Sentrale begreper i denne sammenhengen er besøksforvaltning og besøksstrategi. Med besøksforvaltning menes å legge til rette for og styre bruken av en nasjonalpark slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn etc.) som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser. Dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt. Det er en målsetting at alle nasjonalparkene skal ha en besøksstrategi innen 2020.

Besøksforvaltning er en del av forvaltningen av et verneområde. Rammene for arbeidet er naturmangfoldloven, verneforskriften og forvaltningsplanen. Disse legger føringer for arbeidet med besøksforvaltningen.

Formålet med besøksstrategien for Femundsmarka nasjonalpark er å ha en plan for hvordan nasjonalparkforvaltningen skal møte de besøkende slik at opplevelsen for disse blir størst mulig. Videre er målet å øke den lokale verdiskapingen, samtidig som forståelse for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Vurdering

Arbeidet med utforming av et besøksstrategidokument for Femundsmarka nasjonalpark ble påbegynt i 2019. I denne prosessen har det vært en god dialog og et godt samarbeid med Faglig rådgivende utvalg (FRU), blant annet gjennom en større idédugnad og gruppearbeid som ble gjennomført i mars. Forut for dette arbeidet er det gjennomført flere faglige registreringer og utredninger, både med hensyn til verneverdier, sårbarhet og brukerinteresser. Formålet med dette arbeidet har vært å styrke kunnskapsgrunnlaget for arbeidet med besøksstrategien.

Besøksstrategien bygger blant annet på den vedtatte forvaltningsplanen for Femundsmarka nasjonalpark med tilgrensende landskapsvernområder. Den er et likestilt tillegg til forvaltningsplanen. Besøksstrategien er bygd opp slik at den skal kunne stå på egne bein.

Ved rullering av forvaltningsplanen vil besøksstrategien bli vurdert innarbeidet som et vedlegg til denne.

Saksgangen for dokumentet er at det formelt skal oversendes Miljødirektoratet for faglig gjennomgang etter at det er behandlet i nasjonalparkstyret. Deretter skal det, etter eventuelle justeringer, sendes ut på en bred høring. Etter nasjonalparkforvalters vurdering er arbeidet med strategidokumentet nå kommet så langt at det kan oversendes Miljødirektoratet for faglig gjennomgang.

Forslag til vedtak

Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia tar det framlagte forslaget til besøksstrategidokument til etterretning. Styret mener at dokumentet er godt gjennomarbeidet og kan legges til grunn for den formelle oversendelsen til Miljødirektoratet for faglig gjennomgang.

NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA

Møtedato: 04.03.2020

Sak 10/20: Uttalelse til forvaltningsplan for verdensarven Røros Bergstad og Circumferensen

Dokumenter i saken

Vedlagt : Forvaltningsplan for verdensarven Røros Bergstad og Circumferensen 2019 -2023

Saksframstilling:

Verdensarvrådet Røros bergstad og Circumferensen har oversendt forvaltningsplanen til høring med frist for tilbakemelding den 01.04.2020.

Formålet med forvaltningsplanen er å beskytte de fremragende universelle verdiene (OUV) som er definert i nominasjonsgrunnlaget for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen. Områdets verdensarvverdier skal sikres for fremtiden samtidig som det legges til rette for en bærekraftig utvikling i lokalsamfunnene og regionen.

Planen er veiledende for forvaltningsorganene og får virkning gjennom at områder og anlegg med høye verdensarvverdier innarbeides i juridiske plandokument etter plan- og bygningsloven, og ved at tiltak tas inn i andre organisasjoners budsjett og program.

I 2020 er det 40 år siden Røros bergstad ble innskrevet på verdensarvlista til Unesco og 10 år siden circumferensen ble skrevet inn.

Innenfor Circumferensen finnes store områder med stort naturmangfold, store deler av Femundsmarka nasjonalpark og Langtjønna landskapsvernområde ligger innenfor området.

Følgende element og kulturminner er spesielt omtalt i forvaltningsplanens tilstandsbeskrivelse:

Setrene på Øya og Ljøsnavollen – regnes som oppsluttende verdi
Bebyggelsen er i god stand og det er gjort større istandsettinger i perioden etter innskrivningen. Jordveien drives aktivt.
Tendensen beskrives som positiv

Svartvika gården – regnes som oppsluttende verdi
Stort vedlikeholdsbehov på bygningene
Tendensen beskrives som svakt negativ

Nordvika gården – regnes som oppsluttende verdi
Det er drevet kontinuerlig istandsetting og vedlikehold siden innskrivingen. Jordveien holdes i hevd.
Tendensen beskrives som positiv

Tømmerrennene mellom Femunden og Feragen – regnes som oppsluttende verdi
I dårlig stand. Raskt økende vedlikeholdsbehov
Tendensen beskrives som negativ

Buer i Langtjønnaområdet – regnes som oppsluttende verdi
Flere av disse er fredet etter kulturminneloven § 22a i 2017
Løpende vedlikeholdsbehov
Tendens beskrives som stabilt

De objektene som ligger innenfor naturvernområdet har et vern som gjør at objektene i hovedsak er sikret i forhold til andre trusler og alternativ arealbruk. Men det er likevel en utfordring med generelt forfall og nok ressurser til vedlikehold, samt klimautfordringer som kan påvirke negativt. I tillegg vil ferdsel og økt besøk til området kunne utgjøre en trussel mot flere av kulturminnene.

Vurdering

Virkemidler -økonomiske ressurser

Statusbeskrivelsen i forvaltningsplanen gir en god oversikt over berørte elementer og kulturminner og kulturlandskap innenfor verdensarvområdet. Det er en stor utfordring å klare å ivareta alt dette i god stand for framtiden, det er derfor avgjørende at det settes av nok ressurser til ivaretagelse av kulturminner og kulturmiljøer. Det må også sikres ordninger som ivaretar mulighet for å vedlikeholde og sikre de oppsluttende verdiene som ligger utenfor selve verdensarven.

Informasjon og formidlingsarbeidet

Forvaltningsplanen legger stor vekt på informasjon og formidling som viktige virkemiddel for framtida. For Femundsmarka og Langtjønna sin del vil videre samarbeid om informasjon være svært aktuelt. I første rekke er det nærliggende å få til et fruktbart samarbeid om utvikling av utstillinger og kompetansemiljø knyttet opp mot natur og kultur ved Verdensarvsenteret på Røros, Besøksenter nasjonalpark i Elgå, og Blokkodden villmarksmuseum. Det er mange gode historiefortellinger og kunnskap om områdets verdier som kan formidles ved disse stedene, et godt samarbeid og tilføring av ressurser vil være avgjørende for å få et relevant og godt informasjonsopplegg som kan utfylle hverandre. Til glede for de fastboende og besøkende til området. Barn og unge vil også være en viktig målgruppe for alle formidlingsstedene, her bør det være rom for felles løsninger. Den planlagte historiske vandreruta fra Røros til Femundsmarka gjennom Langtjønna, vil på en god måte vise sammenhengen mellom natur og kultur i dette området. Samt vise betydningen av naturressursene for drifta av kobbergruvene. Samt de store transportavstandene i området der blant annet tømmerrennene er sentrale.

Restaureringsarbeider tømmerrennene

Tømmerrennene i Langtjønnaområdet ble restaurert midt på 90 tallet. Det ble gjort en stor og omfattende jobb i forbindelse med dette restaureringsarbeidet. Det er imidlertid synlig forfall på tømmerrennene pr i dag og det vil være kostbart å sette disse tilbake i god stand. Det må derfor etableres et bredt samarbeid mellom flere aktører for å finne gode løsninger på dette. Det er ønskelig at Verdensarvrådet kan ta et koordinerende ansvar i forhold til dette arbeidet, slik at flere aktører både lokalt og nasjonalt kan involveres i dette arbeidet.

Forslag til vedtak:

Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia er svært positive til den framlagte forvaltningsplanen, og mener den på en god og faglig relevant måte presenterer verdiene i verdensarvområdet og circumferensen. Den illustrerer også på en god måte det store omfanget av relevante objekter, og behovet for økonomiske ressurser og relevant kompetanse og kunnskap, for ivaretagelse av dette området, slik at det fortsatt kan utmerke seg i verdensklasse. Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia vil gjerne bidra til et samarbeid om å bevare og løfte fram kulturminnene innenfor de verneområdene der vi har forvaltningsansvar. Men ser gjerne at Verdensarvkoordinator sammen med Røros kommune,

tar et ledende ansvar når det gjelder restaurering av tømmerrennene som vil bli et stort og kostbart løft i nær framtid.

NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA

Møtedato: 04.03.2020

Sak: Søknad fra Kartverket om dispensasjon for skjøtsel langs riksgrensa i Femundsmarka og Gutulia nasjonalparker

Søker: Kartverket, ved Tor Erik Bakke

Dokumenter i saken:

Søknad på e-post av 13.01.2020 fra Kartverket – om tillatelse til skjøtsel langs riksgrensa
Dispensasjon fra Länsstyrelsen Dalarnas län, av 16.12.2019

Søknaden er vurdert i henhold til:

Naturmangfoldloven av 19. juni 2009.

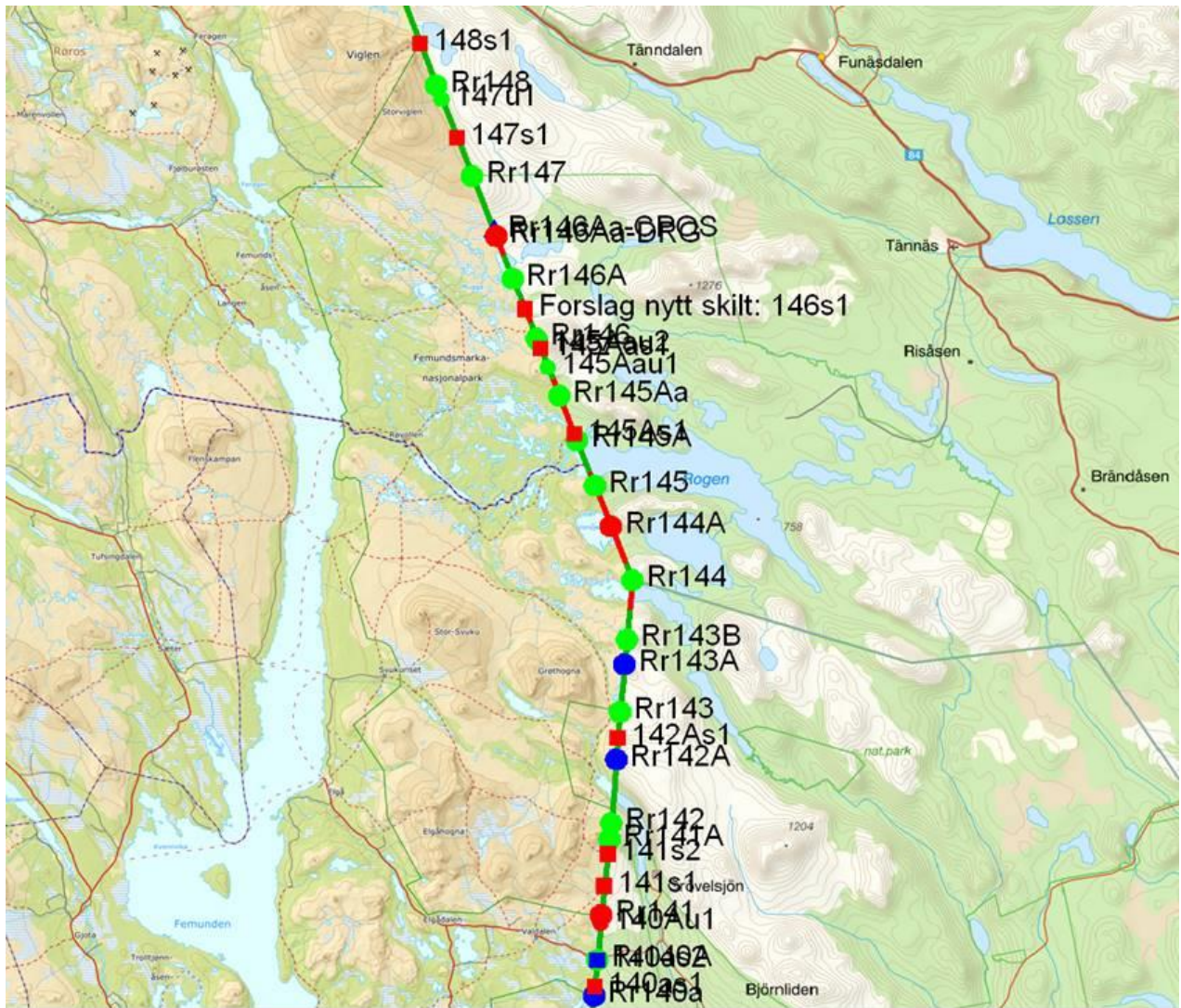
Verneforskriften for Femundsmarka nasjonalpark av 9. juli 1971, sist endret 21. februar 2003.

Søknaden

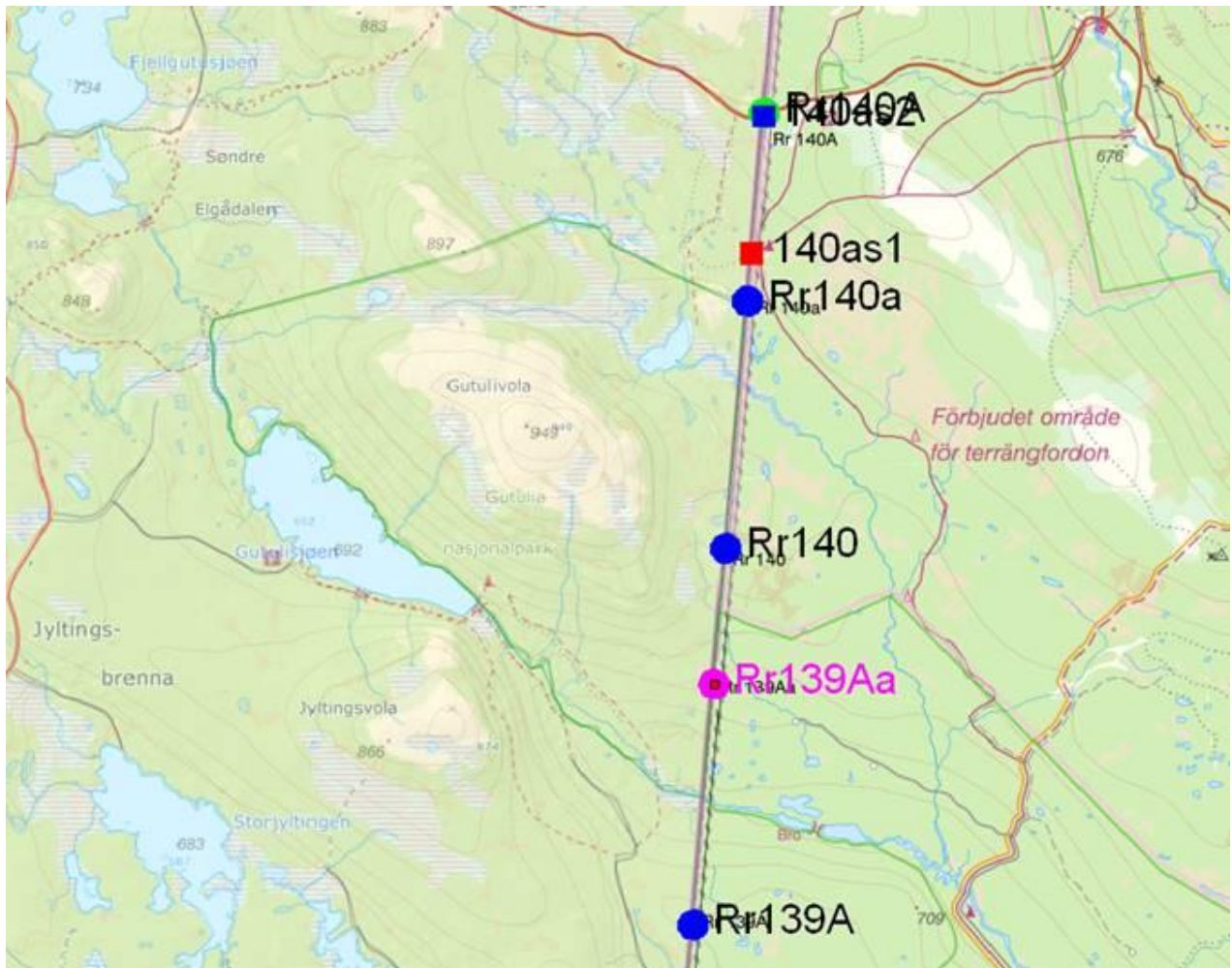
Søknaden gjelder en søknad fra Kartverket om dispensasjon for bruk av helikopter i forbindelse med skjøtelsesarbeid langs grensa mellom Norge og Sverige.

Figur 1 viser de ulike grenseobjektene langs riksgrensa i Femundsmarka nasjonalpark. Ved de fleste av disse kan det bli aktuelt å lande med helikopter. Det er en grensegate på 5 meter langs grensa, denne skal vedlikeholdes, og det kan bli aktuelt å felle trær i dette området. Den aktuelle grensa ligger i hovedsak i fjellterreng. Det er derfor ikke stort behov for å fjerne større trær i denne operasjonen. Det vil være aktuelt å utføre arbeidet i juni, uke 23/24 eller 24/25. I tilfelle dårlig vær og flyforhold i juni kan det bli nødvendig å forskyve hele oppdraget til slutten av august/begynnelsen av september. Det legges opp til at det skal brukes 5-6 arbeidsdager i dette området.

Det er også tre aktuelle grenserøyser i grenseområdene som berører Gutulia nasjonalpark, figur 2. Her vil det trolig ikke bli aktuelt å rydde skog, da gata pr i dag er bred og fin. Men det kan være noe tilvekst midt i gata som må fjernes. Det er ikke planlagt å bruke helikopter i dette området. Men de ønsker å benytte bil så langt det er mulig inn mot grensa til nasjonalparken.

Figur 1 Kartet viser grensepunkt mellom Norge og Sverige i Femundsmarka nasjonalpark

Figur 2 Kartet viser aktuelle grensepunkt mot Sverige som berører Gutulia nasjonalpark

Verneforskrift og verneformål

Søknaden behandles i henhold til verneforskriften for Femundsmarka nasjonalpark og Gutulia nasjonalpark.

Femundsmarka nasjonalpark

Formålet med opprettelsen av Femundsmarka nasjonalpark er:

- å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt skog- og fjellområde,
- å bevare landskapsformer med blant annet det særpregede dødislandskapet med blokkmark, morenerygger, sjøer og vannsystemer,
- å bevare det naturlige biologiske mangfoldet med et egenartet plante- og dyreliv.

Allmenheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Kulturminner i nasjonalparken skal sikres mot skade. Området skal kunne nyttes til reindrift. Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse.

I henhold til vernebestemmelsen §3 punkt 5.1 er motorisert ferdsel til lands og til vanns, herunder bruk av luftfartøy lavere enn 300 meter over bakken forbudt.

Gutulia nasjonalpark

Formålet med opprettelsen av Gutulia nasjonalpark er:

- å bevare i det vesentlige urørt skog-, myr- og gjellområde
- å bevare det naturlige biologiske mangfoldet med et egenartet plante- og dyreliv
- å verne om kulturminner

Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne nyttes til reindrift.

I henhold til § 3 punkt 2.1

Vegetasjon herunder døde busker og trær skal vernes mot all skade og ødelegging. Planting, såing, gjødsling og innføring av nye plantearter er forbudt.

Naturmangfoldloven § 48 gir forvaltningsmyndigheten adgang til å gjøre unntak fra vernebestemmelsene dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Vurdering

Ifølge rundskriv om forvaltning av verneforskrifter M106-2014; det kan vurderes dispensasjon etter naturmangfoldloven hvis et omsøkt tiltak eller en aktivitet ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, forvaltningsmyndigheten må da vurdere dispensasjon etter naturmangfoldlovens § 48 første alternativ.

Femundsmarka nasjonalpark

Landing med helikopter vil ikke sette varige spor, og forstyrrelsen vil være av begrenset varighet. Det er et generelt forbud mot bruk av luftfartøy under 300 meter (§3 pkt 5.1) – det finnes likevel en del unntak der luftfartøy kan benyttes, men kartverkets aktivitet er ikke en del av dette. Det vil likevel ikke stride mot vernets formål. En slik begrenset aktivitet vil heller ikke påvirke verneverdiene nevneverdig. Da alternative former for grensemerking vil være at man benytter terrenggående kjøretøy, noe som i praksis vil være svært vanskelig i dette området, og det vil sette betydelig mer spor.

I naturmangfoldlovens § 8 heter det blant annet at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Nasjonalparkstyret mener med bakgrunn i naturfaglig registrerings- og sammenstillingsmateriale som er utarbeidet i forbindelse med verneplan- og forvaltningsplanprosessen for Femundsmarka å ha tilstrekkelig kunnskap om dette området og konsekvensene av den omsøkte transporten slik at det ikke er nødvendig å innhente ny kunnskap om dette. Naturmangfoldlovens § 9 om føre-var-prinsippet blir derfor ikke tillagt vekt i denne saken.

I henhold til naturmangfoldlovens § 10 skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Flygning med helikopter vil være et forstyrrende element i nasjonalparken og berøre opplevelsen av urørthet. Men det er i dette tilfellet bare aktuelt med et begrenset antall flygninger langs grensa til Sverige. Flygningen vil også skje på et tidspunkt av året da det er lite annen ferdsel i området. Bruk av helikopter må anses å ha liten påvirkning på økosystem og verneformål på denne tiden av

året. Andre alternative framkomstmiddel vil sette langt mer spor i terrenget og føre til mer forstyrrelse av dyreliv.

Ifølge naturmangfoldlovens § 11 skal tiltakshaveren dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. Utgifter til bruk av helikopter vil dekkes av tiltakshaver. Dette er å anse som en kostbar transport, men også den transporten som vil føre til minst påvirkning av landskapet i barmarkssesongen.

Naturmangfoldlovens § 12 angående miljøforsvarlige teknikker anses å være ivaretatt ved bruk av helikopter framfor andre framkomstmiddel.

Gutulia nasjonalpark

Det kan være aktuelt å fjerne noe oppvekst og gjengroing i grensegata mellom Norge og Sverige. Dette vil være et svært begrenset inngrep, og vernet er opprettet for i særlig grad å ta vare på den gamle og urskogspregede vegetasjonen. Fjerning av gjenvekst vil derfor ikke være en trussel for verneformålet i området. Den aktuelle grensegata var trolig også etablert før nasjonalparken ble opprettet og det er en viktig samfunnsmessig forutsetning at denne grensa skal vedlikeholdes.

Forslag til vedtak:

Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48, første alternativ gis det dispensasjon fra verneforskriften for Femundsmarka nasjonalpark § 3 punkt 5.1.

- Dispensasjonen gjelder for transport med helikopter for Kartverkets arbeid med skjøtsel langs grensa til Sverige
- Det gis også dispensasjon til å vedlikeholde og eventuelt erstatte nødvendige grensepunkt
- Det forutsettes at transporten skjer med helikopter og at aktiviteten begrenses til det som er høyst nødvendig
- Ved oppstart av arbeidet må Svahken sijte varsels, de driver reindrift i området sør for Røa, dette er et helårsområde for reindrift.
- Dispensasjonen gjelder for sommeren 2020 i ukene 23 -25, og kan eventuelt flyttes til september dersom været gjør det nødvendig.

Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48, første alternativ gis det dispensasjon fra verneforskriften for Gutulia nasjonalpark § 3 punkt 2.1

- Dispensasjonen gjelder for vedlikehold av grensegata mellom Norge og Sverige langs Gutulia nasjonalpark
- Det gis også dispensasjon til vedlikehold og nedsetting av nødvendige grensepunkt
- Dispensasjonen gjelder for sommersesongen 2020